

Sygn. akt VIII U 444/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 7 czerwca 2017 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Mariola Szmajduch
Protokolant:	Katarzyna Stefańczyk

po rozpoznaniu w dniu 7 czerwca 2017 r. w Gliwicach

sprawy Z. M.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w W.

o prawo do emerytury

na skutek odwołania Z. M.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w W.

z dnia 7 grudnia 2016 r. **nr** (...)

oddala odwołanie.

(-) SSO Mariola Szmajduch

Sygn. akt. VIII U 444/17

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 7 grudnia 2016r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w W. Wydział (...) Umów Międzynarodowych w W. odmówił ubezpieczonemu Z. M. prawa do emerytury w niższym wieku w oparciu o art. 184 w związku z art. 32 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t. j. Dz.U. z 2016r. poz. 887, ze zm.) w związku z tym, iż nie udowodnił on 15 – letniego okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach przy pracach wymienionych w wykazie A, bowiem ZUS uwzględnił mu jedynie 9 lat, 6 miesięcy i 8 dni takiej pracy. Dodatkowo ZUS zarzucił, iż odwołujący na dzień 1 stycznia 1999r. nie wykazał 25 lat okresów składkowych i nieskładkowych, a jedynie 20 lat, 11 miesięcy i 8 dni.

W odwołaniu od powyższej decyzji ubezpieczony domagał się jej zmiany poprzez przyznanie mu prawa do wcześniejszej emerytury. Podniósł, że zgodnie

z przedłożonymi przez niego zaświadczeniami oraz zeznaniami świadków,

o przesłuchanie których wnosił, wykonywał do 1 stycznia 1999r. pracę w wymiarze 25 lat i tym samym spełnia warunki do przyznania prawa do emerytury. W jego ocenie do takich okresów winien być również zaliczony okres

pracy w gospodarstwie rolnym matki od 8 grudnia 1975r. do 30 maja 1979r. oraz okres nauki i odbywania praktyk pracowniczych w (...) Szkole (...) KWK (...) w Z..

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie, podtrzymując swoje stanowisko zawarte w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji,

a dodatkowo podniósł, że w dniu 21 lutego 2017r. wydał kolejną decyzję odmawiającą ubezpieczonemu prawa do emerytury w niższym wieku, w której uwzględnił mu, na dzień 1 stycznia 1999r., 24 lata i 13 dni okresów składkowych. Równocześnie zmianie nie uległa ilość uwzględnionych okresów pracy w szczególnych warunkach. Ponadto organ rentowy zaznaczył, że w decyzji z dnia 21 lutego 2017r. uwzględnił ubezpieczonemu okres pracy w gospodarstwie rolnym matki, a równocześnie w dalszym ciągu nie uwzględnił okresu nauki i odbywania praktyk pracowniczych w (...).

Sąd ustalił co następuje:

Ubezpieczony Z. M., urodzony (...) w dniu 21 grudnia 2015r. złożył wniosek o emeryturę w wieku niższym niż 65 lat z tytułu zatrudnienia w szczególnych warunkach.

Ubezpieczony 60 lat ukończył (...)

ZUS uznał, że na dzień 1 stycznia 1999r. odwołujący nie udowodnił wymaganego okresu składkowego i nieskładkowego w wymiarze co najmniej 25 lat, bowiem ZUS ostatecznie uznał za udowodnione jedynie 24 lata i 13 dni okresów składkowych i nieskładkowych. Nadto w ocenie ZUS, ubezpieczony nie udowodnił 15-letniego okresu pracy w szczególnych warunkach wymienionej w wykazie A

Po przeanalizowaniu sprawy ZUS w dniu 7 grudnia 2016r. wydał zaskarżoną decyzję zmienioną następnie decyzją z dnia 21 lutego 2017r.

Organ rentowy ostatecznie nie uznał za okres składkowy pobierania nauki w (...) Szkole (...) KWK (...) w Z., tj. przed podjęciem zatrudnienia w KWK (...).

W postępowaniu przed Sądem ubezpieczony domagał się uznania za okres składkowy powyższego okresu.

W toku procesu, w oparciu o przesłuchanie ubezpieczonego Sąd ustalił, że Z. M. bezpośrednio po ukończeniu szkoły podstawowej, w latach 1972 – 1974, pobierał naukę w (...) przy KWK (...), która w późniejszym okresie zmieniła nazwę na KWK (...). Reprezentujący go ojciec zawarł ze szkołą umowę naukę zawodu. W trakcie nauki co miesiąc przez szkołę było ubezpieczonemu wypłacane stypendium. Proces kształcenia i zdobywania zawodu wyglądał w ten sposób, że przez cztery dni w tygodniu uczęszczał do szkoły, a pozostałe dwa dni odbywał praktyki na kopalni, przy czym w I roku pracował na powierzchni, zaś w II roku zaczął zjeżdżać na dół, natomiast w III klasie 3 dni uczęszczał do szkoły, a 3 dni zjeżdżał pod ziemię. Zimą uczniom tej szkoły przysługiwały 2 tygodnie ferii zimowych, zaś latem przysługiwały 2 miesiące wakacji. Jak sam odwołujący przyznał, nie miał w tym czasie statusu pracownika kopalni. Po ukończeniu nauki z dniem 30 maja 1974r., w szkole ubezpieczony uzyskał świadectwo jej ukończenia i od razu był zmuszony do podjęcia pracy w kopalni, jednak po niespełna miesiącu porzucił tą pracę. Dopiero 9 września 1974r. zawarł umowę o pracę, wcześniej nie łączyła go z kopalnią żadna umowa o pracę.

Nadto w toku procesu w oparciu zawartą w aktach osobowych odwołującego informację dołączoną przez Spółkę (...) S.A. Oddział w D. Kopalnie (...) w Całkowitej Likwidacji, Sąd ustalił, że kopalnia nie jest w posiadaniu jakichkolwiek dokumentów potwierdzających zawarcie umowy pomiędzy ubezpieczonym, a (...) Szkołą (...) KWK (...) w Z.. Była to szkoła dla młodzieży niepracującej. Umowa była zawierana przez rodziców ucznia ze szkołą i nie była umową o pracę. Z kolei uczniowie tej szkoły odbywając w kopalni praktyki zawodowe realizowali program nauczania szkoły i nie zawierali z kopalnią umów o pracę, bądź o praktyczną naukę zawodu, czy też

o przyuczenie do określonej pracy. Ponadto w przypadku niepodjęcia przez ucznia pracy w kopalni po zakończeniu nauki w zasadniczej szkole górniczej, uczeń zobowiązany był zwrócić 50% kwot pomocy materialnej w gotówce wypłaconych mu w okresie nauki w szkole. Za okres nauki w szkole górniczej, z tytułu wypłacanego stypendium, nie były odprowadzane składki na ubezpieczenie społeczne.

Ubezpieczony nie przystąpił do OFE.

Powyższy stan faktyczny jest w zasadzie bezsporny i wynika wprost z akt organu rentowego, wyjaśnień ubezpieczonego (k.38-39) oraz kopii akt osobowych odwołującego z okresu jego zatrudnienia w KWK (...), dołączonych do akt sprawy. Strony nie składały dalszych wniosków dowodowych.

Sąd zważył, co następuje:

Odwołanie ubezpieczonego, Z. M. nie zasługuje na uwzględnienie.

Zgodnie z art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2015r. poz. 748, ze zm.) ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy osiągnęli:

- 1)okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat - dla kobiet i 65 lat - dla mężczyzn oraz
- 2)okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27.

Emerytura przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa – w przypadku ubezpieczonego będącego pracownikiem.

W zakresie określenia wieku emerytalnego, o którym mowa w art. 32 ust. 1 ww. ustawy, rodzajów prac lub stanowisk oraz warunków, na podstawie których ubezpieczonym przysługuje prawo do emerytury art. 32 ust. 4 odsyła do uregulowań Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8 poz. 43 ze zm.).

Zgodnie z treścią § 2 ust. 1 i 2 ww. rozporządzenia, okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w tym akcie prawnym są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy. Okresy pracy, o których mowa w ust. 1, stwierdza zakład pracy, na podstawie posiadanej dokumentacji, w świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach, wystawionym według wzoru stanowiącego załącznik do przepisów wydanych na podstawie § 1 ust. 2 rozporządzenia, lub w świadectwie pracy.

Natomiast jak stanowi § 1, ust 1 i 2 rozporządzenie stosuje się do pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, wymienione w § 4-15 rozporządzenia oraz w wykazach stanowiących załącznik do rozporządzenia, zwanych dalej "wykazami".

W myśl § 3 i 4 rozporządzenia, pracownik który wykonywał prace w szczególnych warunkach, wymienione w załączonym do rozporządzenia wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki:

1. osiągnął wiek emerytalny wynoszący: 60 lat dla mężczyzn
2. ma wymagany 25 letni okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy

w szczególnych warunkach.

Ubezpieczony ukończył 60 lat życia i nie przystąpił do OFE. Kwestie te nie były sporne.

Okoliczność sporna w przedmiotowej sprawie dotyczyła posiadania przez ubezpieczonego (na dzień 1 stycznia 1999r.) wymaganego 25 letniego okresu składkowego i nieskładkowego, bowiem organ ostatecznie uznał za udowodnione jedynie 24 lata i 13 dni okresów składkowych i nieskładkowych.

W świetle zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego Sąd przyjął, że ubezpieczony nie posiada wymaganego 25 letniego okresu składkowego i nieskładkowego.

Zgodnie z art. 6, ust. 2, pkt 1 i 3 za okresy składkowe uważa się również przypadające przed dniem 15 listopada 1991r. następujące okresy, za które została opłaconą składka na ubezpieczenie społeczne albo za które nie było obowiązku opłacania składek na ubezpieczenie społeczne:

- zatrudnienia po ukończeniu 15 lat życia na obszarze Państwa Polskiego - w wymiarze nie niższym niż połowa pełnego wymiaru czasu pracy, jeżeli w tych okresach pracownik pobierał wynagrodzenie lub zasiłki z ubezpieczenia społecznego: chorobowy, macierzyński lub opiekuńczy albo rentę chorobową,
- zatrudnienia młodocianych na obszarze Państwa Polskiego na warunkach określonych w przepisach obowiązujących przed dniem 1 stycznia 1975r.

Z przepisów powyższych wnika jednoznacznie, iż aby zaliczyć odwołującemu sporny okres na prawo do emerytury, winien on wykazać, że był w tym okresie zatrudniony w wymiarze nie niższym niż połowa pełnego wymiaru czasu pracy, bądź też, że jako młodociany wykonywał zatrudnienie na warunkach określonych przed wejściem w życie kodeksu pracy.

Przeprowadzone w niniejszej sprawie postępowanie dowodowe wykazało, że ubezpieczony, w trakcie odbywania praktycznej nauki zawodu, przed podjęciem przez niego zatrudnienia, jak sam przyznał, nie miał statusu pracownika kopalni. Jego praktyczną naukę zawodu należy zatem rozpatrywać w świetle przepisów normujących tą kwestię, a obowiązujących przed wejściem w życie kodeksu pracy.

W tym miejscu należy zauważyć, iż obowiązująca przed wejściem w życie kodeksu pracy ustawa z dnia 2 lipca 1958r. o nauce zawodu, przyuczaniu do określonej pracy i warunkach zatrudniania młodocianych w zakładach pracy oraz o wstępnym stażu pracy (Dz. U. z dnia 21.07.1958r.) przewidywała możliwość zatrudniania młodocianych tylko w celu:

- 1) nauki zawodu,
- 2) przyuczenia do określonej pracy,
- 3) odbycia wstępnego stażu pracy.

Zatem, aby okres nauki zawodu ucznia zasadniczej szkoły górniczej prowadzonej przez kopalnię węgla kamiennego mógł być zaliczony do stażu pracy, należałoby wpierw wykazać posiadanie statusu pracownika młodocianego, z którym zawarta została przez pracodawcę, na piśmie, umowa o pracę w celu przygotowania zawodowego dokonywanego w formie nauki zawodu, z określeniem czasu trwania i miejsca odbywania przygotowania zawodowego, sposobu dokształcania teoretycznego, jak również wysokości wynagrodzenia.

Podkreślić trzeba, iż do grupy uczniów nie mających statusu pracownika młodocianego zalicza się uczniów zasadniczych szkół zawodowych, odbywających praktyczną naukę zawodu w zakładzie pracy na podstawie umowy zawartej pomiędzy szkołą a pracodawcą, nie mającej zatem podstawy w stosunku pracy oraz uczniów zasadniczych szkół górniczych prowadzonych przez kopalnie węgla kamiennego, które były szkołami dla młodzieży niepracującej.

Status tych szkół określało zarządzenie nr 80 MGİE z dnia 22 kwietnia 1959r. w sprawie organizacji przyzakładowych szkół górniczych oraz uprawnień uczniów i absolwentów tych szkół oraz zarządzenie nr 24 Ministerstwa Górnictwa i Energetyki z dnia 4 czerwca 1970r. Z jego treści wynika, iż uczniowie tych szkół nie podpisywali z kopalniami węgla kamiennego umów o pracę w celu przygotowania zawodowego, a wyłącznie umowy o naukę w przyzakładowych szkołach górniczych. Nie otrzymywali też wynagrodzenia, a jedynie pomoc materialną w formie stypendium, nie wchodzili też w skład załogi kopalni. Umowa taka nie była indywidualną umową o pracę, którą można by zaliczyć do jednej z ww. grup umów, gdyż nie zawiera takich składników istotnych jak określenie trwania przygotowania zawodowego i wysokości wynagrodzenia. Uczeń otrzymywał pomoc materialną i materiały szkolne, nie w zamian za wykonaną pracę, a za zobowiązanie się do podjęcia, po zakończeniu nauki, zatrudnienia w kopalni i przepracowania określonego odcinaka czasu. Z kolei odbywanie przez ucznia praktycznej nauki zawodu nie było wykonywaniem obowiązków pracowniczych, a należało do realizowanego przez szkołę procesu kształcenia i było wyrazem wykonywania przez ucznia obowiązku szkolnego.

W tym zakresie Sąd orzekający w niniejszej sprawie w pełni podziela ukształtowane stanowisko wyrażone w orzecznictwie, zgodnie z którym okresem składkowym, o którym mowa w art. 6 ust. 2 pkt 3 ustawy z dnia 17.12.1998r. o emeryturach i rentach z FUS (Dz. U. z 2015r., poz. 748 ze zm.) jest taki okres zatrudnienia młodocianego, w którym łączy on obowiązki wynikające z nauki zawodu ze statusem pracownika, zaś praktyczna nauka ucznia zasadniczej szkoły zawodowej w zakładzie pracy bez zawarcia indywidualnej umowy o pracę nie stanowi okresu zatrudnienia młodocianych (vide wyroki Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z 24 października 2012r. III AUa 609/12, LEX 1236221 i Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 30 marca 2017r. , III AUa 1133/16).

Wracając na grunt niniejszej sprawy należy podkreślić, iż zebrany materiał dowodowy wskazuje jednoznacznie, iż w spornym okresie odwołujący nie był pracownikiem kopalni, jak również nie miał zawartej z kopalnią indywidualnej umowy o pracę w celu przygotowania zawodowego, nie otrzymywał też z tego tytułu wynagrodzenia za pracę. Z kolei zawarta przez jego ojca umowa o naukę określała dla niego jedynie obowiązek kontynuowania nauki, a po jej zakończeniu, podjęcia pracy w kopalni, co zresztą odwołujący uczynił bezpośrednio po ukończeniu trzeciej klasy. Z informacji nadesłanej przez Spółkę (...) S.A. Oddział w D. Kopalnie (...) w Całkowitej Likwidacji jasno wynika, że w spornym okresie kopalnie nie zawierały z uczniami indywidualnych umów o pracę, umów o praktyczną naukę zawodu, ani też przyuczenia do określonej pracy. Nadto z zeznań samego ubezpieczonego wynika, że ojciec w jego imieniu podpisywał ze szkołą umowę, w ramach której miał obowiązek kształcenia się w zamian za co przysługiwało mu stypendium. Również w okresie ferii zimowych i letnich wakacji nie miał obowiązku kontynuowania praktyki zawodowej, a korzystał wtedy z ferii i wakacji. Wskazał również, że w spornym okresie z kopalnią nie łączyła go żadna umowa.

Z tego też względu, w ocenie Sądu, odbywanie przez odwołującego w spornym okresie praktyk zawodowych nie mogło być uznane za zatrudnienie młodocianego na obszarze Państwa Polskiego na warunkach określonych w przepisach obowiązujących przed dniem 1 stycznia 1975r.

Mając zatem na uwadze wszystkie powyższe rozważania, należało uznać, że Z. M. nie legitymuje się na dzień 1 stycznia 1999r. 25 letnim okresem zatrudnienia.

Okolicznością sporną w przedmiotowej sprawie było również posiadanie przez ubezpieczonego (na dzień 1 stycznia 1999r.) wymaganego 15 letniego okresu pracy wykonywanej w warunkach szczególnych, bowiem organ rentowy uwzględnił mu jedynie 9 lat, 6 miesięcy i 8 dni takiej pracy.

W pierwszej kolejności należy jednak podkreślić, że cytowany przepis art. 184 ust. 1, pkt 2, w zw. z art. 27, ust. 1, pkt 2 ustawy bezwzględnie wymaga wykazania na dzień 1 stycznia 1999r., wymaganego 25 letniego okresu składkowego i nieskładkowego, co nie miało miejsca w przedmiotowej sprawie, gdyż jak wyżej wykazano ubezpieczony legitymował się takim okresem jedynie w wymiarze 24 lat i 13 dni.

Brak spełnienia tej przesłanki uniemożliwia zatem nabycie przez odwołującego prawa do emerytury, nawet w sytuacji spełnienia wszystkich pozostałych przesłanek, gdyż wszystkie wymagane przesłanki muszą zostać spełnione łącznie.

Fakt, iż ubezpieczony nie wykazał wymaganego 25 letniego okresu składkowego i nieskładkowego, nie pozwala zatem na przyznanie mu prawa do spornego świadczenia.

W tej sytuacji – z uwagi na brak spełnienia warunku stażowego – bezprzedmiotowym stało się ustalanie, czy ubezpieczony wykonywał pracę w warunkach szczególnych w większym zakresie, niż uwzględniony przez ZUS, bowiem nawet pozytywne ustalenie tej przesłanki nie pozwoli na przyznanie mu prawa do emerytury.

A zatem bezprzedmiotowe było przeprowadzanie dalszego postępowania dowodowego.

Reasumując, ubezpieczony na dzień 1 stycznia 1999r. nie spełnił przesłanki posiadania wymaganego stażu pracy, czego bezwzględnie wymaga art. 184 ust. 1, pkt 2, w zw. z art. 27, ust. 1, pkt 2, wobec czego brak podstaw do przyznania świadczenia w oparciu o ten przepis.

Z uwagi na powyższe Sąd, na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. oddalił odwołanie.

(-) SSO Mariola Szmajduch